

SAFRANSARI

Söyleşi: Tolga Meriç

“Geleceği kaybeden aşkı da kaybeder. Aşkın kendisi yerine arayışı öne çıkar.”

* *“Safran Sarı”yı okurken, insanın geldiği noktayı her defasında nasıl on ikiden vurduğunuzu çok merak ettim.*

Bu toplumda çok yoğun, çok acı ve tuhaf şeyler yaşanıyor. Üstelik olup bitene ustalıklı alıştırmaktayız. Sezgileri güçlü, merakı yüksek, insan sevgisi olan herkes hayatımızın en yeni hallerini, umutsuzluk ve çözümlerimizi rahatlıkla görebiliyor aslında. Ben de görüyorum ve üzülüyorum ama üzüntüyü ve güncel kaygıyı yazıya aktarmak başlı başına bir özen ve dikkat gerektiriyor. Benim en önemli güçlüğüm malzememi ve hikayemi yazınsal estetikten ödün vermeden yani kaba saba politik söylemlere ve bildik toplumsal şablonlara düşmeden romanlarıma taşıyabilmek. Baştan beri önemsedğim şey toplumsal içindeki bireyin acısını, yalnızlığını bir toplumsal ilişkiler bütünü içinde öne çıkarabilmek, sorunu o kişi üzerinden ortaya koymak. Öncelikle roman kişilerini çoğullaşabilecek özellikleri ve genele uyacak konularıyla ele alıyorum. Sonra konuyu onların yaşamlarına, ilişkilerine, düşüncelerine ve ruhlarına yansıtarak ama romanın mantık ve dramatiği içinde çözümlenerek anlatıyorum. Anlattıklarımı etkileyici ve kalıcı kılabilmek için içtenliği, insani duyarlılığı ve vicdanımı otuz yıldır diri tutmaya çalışıyorum. Dünyayı, insanı diyalektik bir bakış açısıyla kavriyor olmamın yararı fazla olmalı. Hiçbir durumu o an var olan öteki olgulardan ayrı görmüyorum. Zamanı, eskiyle yeniye, ölmekte ve doğmakta olanla her türlü değişimi bütüncül bir biçimde ele almaya uğraşıyorum. Acı da sevinç de birbiriyle ilişkili. Örneğin hayatın içinde yakaladığım ironi yazarken beni eğlendiriyor, güldürüyor ve avutuyor. İroniyi seviyorum. Beni hem ciddi hem hafif olmaya yönlendiriyor. Kimsenin zamanını boşa harcamamaya okura kendisini gösterirken hem düşündürmeye hem de eğlendirmeye çalışıyorum. Bütün bunlar kolay olmayabilir ama uğraşa didine, düşe kalka yazıyorum işte.

**Günümüzde, daha önce romanımızda görülmemiş bir çoklukta türban takma modası başlamışken, “Safran Sarı”nın baş kişilerinden Eylem türbanını Ankara treninin camından savuruyor. Zamanı yakalamakla modayı kaçırmamak ya da okur avlamak arasındaki dürüst ve onurlu ayrımınız içimize su serpiyor.*

Yazdıklarımı moda ilgiler, sözde küresel konular ve kolay tüketilir gündelik ucuz politika ve sorunlardan uzak tutmaya gayret ediyorum. Şimdiye kadar, ticari tasarımlarla ya da şunun bunun ilgisini çekeyim diye moda sayılacak ya da yaratacak hiç bir şey yazmadım. Okuruma ve kendime karşı her zaman dürüst oldum ve kalıcılığı hedefledim. Temel insan halleri, bağlılık ve özgürlük durumları, günahsız doğmuş ama dogmaların çemberi içine kapatılmış olanlar yazar olarak beni çok ilgilendiriyor. Başörtüsü kadın açısından fanatik dar görüş ürünü, yapay, ideolojik bir konu. Çiğnene çiğnene sakıza döndü artık. Yine de benim için dramatik bir yanı var. Kim nasıl savunursa savunsun bende kadın adına acıma uyandırıyor ve o psikolojiyi anlamak için içsel, öncelikle de kendim için belli bir çaba gösteriyorum. Romanda Eylem’in öyküsü bu çabanın ürünü olarak hikayenin gereksindiği ölçüde ama adı geçen nesnenin mantıken çelişkili, zorlayıcı ve gereksiz yanlarıyla yer aldı. Bu noktada bıktırıcı ve yararsız bulduğum için konuyu alışılmış

biçimiyle ve alışılmış argümanlarla tartışmaya kesinlikle kapalı olduğumu belirtmek isterim. Hoşnut olan güle güle kullansın!

**Eylem'in, kendisine hem iş hem de iyi kötü sığınacak bir yer veren Seyit'le arasındaki ilişkinin ve cinselliğin kaçınılmazlığı nelere işaret ediyor?*

Eylem, maddi manevi kimsesiz biri. Her ruh yalnızının bir koruyucuya ihtiyacı oluyor başlangıçta. Bu bazen koca, bazen sevgili, bazen bambaşka biri olabiliyor, ilk hayat derslerini bu yolla öğreniyoruz. Yani çoğu kişinin özellikle kadınların hayatında koluna tutunarak ilk adımlarını attığı böyle biri vardır. Kuşkusuz kadın modelleri de oldukça sık görülür bu tipin. Volkan'ın kollayıcı ve koruyucusu Nilhan'ı hatırlayalım. Günümüzde bu tür ilişkiler de boyut değiştiriyor tabii. Açık, bile bile bir parasal alış verişe dönüşmekte. Seyit tipi Eylem'le örtüşüyor bence. Köken olarak taşralı, az çok para kazanan az bunalımlı yeni "iş adamı," zorda kalmış kapalı, muhasebeci kız, samimi bir büro, ağabeyce yaklaşımlar. Seyit Eylem konumunda birine basamak olmak için uygun ve zaten çok bildik, yaygın bir figür. Öbür tarafta Nilhan gibi tecrübeli bir kadın, Amerika'ya gelmiş ve eline düşmüş genç, yakışıklı delikanlıyı tanıştıkları ilk gün yatağa atacak kadar özgüven sahibi...

**"Safran Sarı"da paradan dine, kişiyi geleceksiz bırakan bütün şeylerin birleşip Eylem'i fahişeliğe çağırışı için ne söylemek istersiniz?*

İnsanın önce sistemin zoruyla sonra da kendi iradesiyle varlığını farklı biçimlerde satışı sunduğu, yalnızca bedeniyle değil inancı, düşüncesi ve emeğiyle de para eder bir mala, metaya dönüştürülebildiği az yada çok herkesin kendi çapınca kirlendiği bir ortamda yaşıyoruz. Para kazanmak ne yolla olursa olsun zorunlu ve meşru sayılıyor. Üstelik iyi para kazanan fahişe, soyguncu, mafya babası, it uğursuz kim varsa hem sıradan insanlardan hem de sistemin kilit noktalarından inanılmaz bir saygı görüyor. Kirlenmiş saygı duyan hatta özenen tek tek bireyler de bu yüzden hızla kirleniyor. Potansiyel hırsız, fahişe, üç kağıtçı ve dolandırıcıya dönüşüyor. Kaygılanmamız gereken asıl şey bu. Toplum, adaletsizlik, acımasızlık ve siyasi yetersizlikle günden güne kan kaybedip yozlaşırken önemli olan, ilgiye değer ve hayal edilebilen tek şey para, her şeyi satın alabilen zenginlik. Acıklı olansa, insani, etik değerleri savunmanın modası geçmişlik ve geri kalmışlıkla bir tutulması. Bırak bunları, değişim kaçınılmaz, yeniliklerden ve özgürlüklerden yana olmalıyız, deniyor. Tamam ama eskinin yerine gelen ne özgürlük, ne insana yakışan derinlikte bir şey ne de mutlu edebiliyor. Renksiz, kokusuz, soyut bir bireycilik ve hastalıklı bir yalnızlık. Dünya, içinde savaşların, adaletsizlik, bencillik ve içeriksiz, yapma sevinçlerin pazarlandığı dev bir ticaret merkezi artık ve oradaki canlı cansız her şey, ama her şey satılık...

**Romani okurken fark ettim ki, Volkan kadar paramız olmasa da, Eylem'in seçtiği yolu seçmemiş olsak da ya da Melike Eda'ya yapılanlar bize yapılmamış olsa da acılarımız, aynı. Sanki "yeni yalan zamanlar"da ne yapıyorsa, ilk önce insanın zihnine yapıyor. Kendimizi bir fahişe gibi hissetmemiz için bir fahişe gibi yaşamamız gerekiyor artık; medyasından gençliğe tapınışa, paranın tek değer haline getirilişinden cinsel obezliğe, hemen her şey zihinlerimizi bulandırıp hasta ediyor...*

Yeni Yalan Zamanlar'la başlayan, **Safran Sarı**'ya uzanan 1985 - 2005 arası son yirmi yıllık süreç bir dönemin ama aynı zamanda bir kuşağın hikayesi. Bu kuşağın beyin olarak nasıl işgal edildiğini çok iyi tanımladınız. Yaşadığımız günlerle ilgili metafor ve imgeler

ise artık gizli değil. “Yeni Dünya Düzeni” tanımının on, on beş yıl önceki çekiciliği yok. Yalanlar deşifre oldu. “Yeni” diye sunulan yepyeni yalanlarsa öylesine gülünç ve kusurlu doğuyorlar ki anında eskiyorlar. Çok kutuplu dünya dengesinin yıkılmasından sonra insanlık küresel kapitalizmin saldırısına uğradı. Sisteme uygun, ödül olarak kendine gerekmeden lükse bağımlı sürekli tüketmeye şartlanan, çok düşünmeyen, soru sormayan, her şeyiyle bir örnek, tatsız, kimliksiz çok çalıştırılan yetenekli ama tuhaf bir genç kuşak yaratıldı. Bu çemberin içine giremeyenlerse daha özgür ruhlu, sık sık iş değiştiren, çoğunlukla işsiz kalan ve sürekli bunalan bir başka gurup oldu. Yine de bu insanlar saçından tırnağına tanımlanmış bu tipe özendirildi. Ben romanımda farkındalığı, aldanmayı yeğlemek yerine bilmeyi anlamayı yüceltiyorum Kaçınılmazlık, çaresizlik gibi yenik, sinik bakış açıları yerine süreç üzerine düşünmeli, görmeli, anlamalı ve belli arayışlar içine girilmeli, diye düşünüyorum. Kuşkusuz bu kolayca tersine çevrilemeyecek küresel çapta bir olumsuz süreç. Bütün dünyada yaşanıp tüketilecek. Bu arada kendini sistem içinde bir yerde, bir biçimde konumlandırarak kurtardığını sananlar da olacak ama gerçekte zayıf beklenenden fazla olacak.

**Melike Eda'yla Volkan'ın birbirlerine nasıl âşık olduklarından çok, birbirlerine nasıl âşık olamadıklarını okuyoruz romanda. Ama tam da günümüzün aşklarına uygun bir biçimde, bu olumsuz süreç bizde aşk yanığı uyandırıyor; sanki bir aşk öyküsü okur gibi okuyoruz o âşık olamama sürecini! Aşksızlığı ve bunun geleceksizlikle ilişkisini konuşalım mı?*

Melike ve Volkan gayret ettiler ama âşık olamadılar. Romancı olarak birbirlerine tutulsunlar istedim üstelik ama koşullar, içinde buldukları ortam ve bireysel kavrayışları yüzünden romanın iç mantığı ve tutarlılığına aykırı düştüler. Bunun için aşk doğmadı. Aşk da bir gelecek hayali, umudu, kısaca gelecek tasavvurudur. Geleceği olmayan, ya da yarın perspektifi belirsizleşmiş bir insanın aşkı oturabileceği bir zemin bulması güç. **Safran Sarı**'daki aşklara bu yönden bakılabilir. Aşk insan için hala tutunulur bir dal olarak cazibesini korumakta, ihtiyaç duyulmakta ve özlenmektedir ama sanıyorum aşkın gerektirdiği saflık ve içtenlik büyük ölçüde kaybedildi. O olağanüstü çocuksu coşkunun gerektirdiği teslimiyet ve adanmaya daha az rastlanır oldu artık. Aşk bir kristalize olma, şeffaflaşma halidir. Oysa ilişkiler bir tüket-at mantığı içinde yaşanıyor günümüzde. İnsanın anlık gel gitleri, özlemlerin yoğunluğu azaldı. Tutkular sığılaştı. Her şey yarım yamalak sözcüklere, telefon mesajlarına indirildi. Ortam böylesine kirlenmişken hayaller, duygular da güdükleşiyor tabii, beklentiler sıradanlaşıyor, aşk bile metalaşılıyor. Böylelikle aşkın doğrudan kendisi yerine arayışı öne çıkıyor. Romandaki gölge kızın kendi imgesinin peşinde gezerken, arayışının ta kendisine dönüşmesi gibi tıpkı. Romanda, Volkan Eylem aşkı da âşık olma saplantısına dayalı. Sanalı zorlayan bir boyutta yaşanıyor bu yüzden ya da yaşanmıyor da bütünüyle yanılısana belki. Bugün aşk büsbütün imkansız değil henüz ama yakın gelecekte ve pratikte daha da çok aşınmış olacak. Benim gözlemim kesinlikle, geleceği kaybedenin aşkı da kaybettiği yolunda.

Vatan Kitap- 15 mart 2007